

ним личним дохоцима. Општа норма која би се односила на друштвени однос који је тако остварен, могла би имати повратно деловање, она би имала стварно повратно дејство, па би се, следствено томе, само тад оцењивало да ли је повратно дејство такве опште норме у складу са Уставом. Како се, дакле, лични дохоци утврђују тек истеком године, а у питању је законска норма која уређује исплату личних доходака у току године, Уставни суд Југославије оценио је да та норма нема повратно деловање и да, према томе, нема основа за покретање поступка за оцењивање њене уставности.

(Решење УСЈ, У бр. 240/86,
од 15. октобра 1986)

Припремио *Борђе Бурковић*

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ СУДА

ИЗУЗЕТНО ПРИЗНАВАЊЕ ПРАВА НА СТАРОСНУ ПЕНЗИЈУ БОРЦИМА НОР-А

Оспореним решењем Републичке комисије за изузетно признавање права из пензијског осигурања СР БиХ тужилац је одбијен са захтевом да му се као учеснику НОР-а пре 9. септембра 1943. године призна право на старосну пензију. Поменута комисија налази да тужилац не испуњава услове из члана 36. став 2. Закона о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања („Сл. лист СФРЈ“, бр. 35/72, 18/76, 58/76 и 22/78).

Управни суд БиХ је одбио тужбу тужиоца налазећи да је тужени орган правилно поступио када је захтев тужиоца одбио, јер је одлуку донео по слободној оцени у границама овлашћења из члана 36. став 2. наведеног закона, наводећи при том да је циљ изузетне старосне пензије да се борцу НОР-а пре 9. септембра 1943. године обезбеде нужна средства за живот, као он испуњава и друге прописане услове, а да нису од пресудног утицаја код одлучивања о захтеву наводи тужиоца да је слабог здравственог стања и у поодмаклом добу старости.

У захтеву за ванредно преиспитивање пресуде Управног суда БиХ који је поднео Савезном суду, тужилац указује да је учињена груба повреда материјалног права на његову штету када тужени орган није ценио његово здравствено стање и радну способност, налазећи да је то без значаја, зато што тужилац живи са супругом и сином који је запослен, као и да сам остварује приходе са свог имања, што значи да је материјално обезбеђен.

У одговору на захтев тужени орган је у свему остао при оспореном решењу и датим разлозима и предложио је да се захтев као неоснован одбије.

По размотрењу свих списа предмета Савезни суд је нашао да захтев тужиоца треба уважити па је својом пресудом Уисс 551/83 од 26. октобра 1983. године преиначио пресуду Управног суда БиХ тако што је тужбу уважио и решење Републичке комисије за изузетно признавање права из пензијског осигурања СР БиХ поништио.

У образложењу своје пресуде Савезни суд је, између осталог истакао, да надлежни орган по слободној оцени доноси своју одлуку применом члана 36. став 2. Закона о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања, који гласи: „Борцу НОР-а пре 9. септембра 1943. који има најмање 15 година пензијског стажа, од чега најмање 10 година стажа осигурања посебна комисија може изузетно признати право на старосну пензију без обзира на године живота, ако нађе да је то

потребно с обзиром на опште стање његовог здравља и радне способности“. То обавезује надлежни орган да приликом одлучивања о захтеву установи да ли се ради о борцу НОР-а пре 9. септембра 1943. године, који има најмање 15 година пензијског стажа од чега најмање 10 година стажа осигурања, без обзира на његове године живота, и намеће обавезу да цени да ли подносиоцу захтева, с обзиром на његово здравствено стање и радне способности, треба изузетно признати право на старосну пензију или не.

У смислу члана 209. став 2. Закона о општем управном поступку орган је дужан да приликом мериторног одлучивања узме у обзир све наводе и доказе на које се странка у прилог свог захтева позива, а у решењу које доноси, надлежни орган је дужан да изнесе разлоге на којима се оно заснива и оцени чињенице које су утврђене у управном поступку. На исти начин орган је дужан да поступи и у случају када решење доноси по слободној оцени, с тим што се има руководити начелом легалитета (члан 4. став 2. Закона о општем управном поступку), тј. да се слободна оцена не може схватити као ничим ограничено поступање овлашћеног органа, већ је то такво поступање које је дато увек у извесном циљу, те је орган који доноси решење по слободној оцени везан тим циљем, тако да му и решење мора бити донето у складу са циљем у којем му је овлашћење и дато.

У конкретном случају, тужени орган је пропустио да цени навод подносиоца захтева да је слабог здравственог стања и да је неспособан за привређивање, те да у вези с тим евентуално изводи и потребне доказе. Такође, тужени орган је пропустио да у образложењу оспореног решења изнесе разлоге којима се руководио приликом његовог доношења, те је из тих разлога исто ваљало поништити.

Савезни суд није могао прихватити ни заузето правно становиште Управног суда БиХ изнето у пресуди овог суда која се захтевом за ванредно преиспитивање напада, да је циљ изузетне старосне пензије да се борцу НОР-а од пре 9. септембра 1943. године, када испуњава и друге услове из члана 36. став 2. Закона о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања, обезбеде нужна средства за живот. Јер, према становишту Савезног суда, имовно стање осигураника — борца који тражи право на старосну пензију по овом основу, не може бити разлог за одбијање његовог захтева. Наиме, одређивање старосне пензије по овом основу има за циљ да борцу НОР-а пре 9. септембра 1943. године, који због недостатка прописаних услова не може стећи право на пензију по неком другом основу, нити је по основу учешћа у НОБ-у стекао друго веће право, посебна комисија може изузетно признати право на старосну пензију, без обзира на године живота, ако нађе да је то потребно с обзиром на опште стање његовог здравља и радну способност.

НЕПРИЈАТЕЉСКА ПРОПАГАНДА

Пресудом Врховног суда БиХ одбијена је као неоснована жалба осуђеног и жалба његовог браниоца и потврђена пресуда Окружног суда у Зеници којом је И. М. оглашен кривим због кривичног дела непријатељске пропаганде из члана 133. став 1. Кривичног закона СФРЈ и осуђен на казну затвора у трајању од три године и шест месеци.

Бранилац осуђеног је поднео Савезном суду захтев за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде окружног суда и пресуде републичког врховног суда, због повреде кривичног закона на штету осуђеног из члана 365. тачка 1. Закона о кривичном поступку и због погрешно утврђеног чињеничног стања. У захтеву се наводи да се исписивањем речи „Косово-република“ не може подстицати на рушење било каквог друштвеног уређења, па ни самоуправног социјалистичког, већ на овај начин може бити угрожено само постојеће федеративно уре-

бење СФРЈ које није заштитни објект из члана 133. Кривичног закона СФРЈ, а да ни пртањем кукастих крстова није угрожен заштитни објект из истог члана. Сматра да у радњама осуђеног нема елемената кривичног дела и да су првостепени и другостепени суд повредили кривични закон на штету осуђеног када су га прогласили кривим и осудили за кривично дело из члана 133. став 1. Кривичног закона СФРЈ.

У одговору на овај захтев савезни јавни тужилац сматра да захтев није основан и предлаже да се одбије.

Савезни суд је размотрио и ценио разлоге изнете у захтеву за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде Округног суда у Зеници и Врховног суда БиХ, па је нашао да је захтев неоснован и исти је својом пресудом Кпс 16/84 од 13. марта 1984. године одбио.

По становишту Савезног суда написом „Косово-република“ и пртежом кукастих крстова врши се позивање или подстицање на противуставну промену социјалистичког самоуправног друштвеног уређења, па се у радњама осуђеног стичу елементи кривичног дела из члана 133. став 1. Кривичног закона СФРЈ, како је то правилно нашао првостепени и другостепени суд. Према томе, нема повреде закона на штету осуђеног из члана 365. тачка 1. Закона о кривичном поступку у вези са чланом 133. став 1. Кривичног закона СФРЈ, како се то тврди у захтеву браниоца осуђеног.

Савезни суд се није упуштао у оцену правилности и потпуности утврђеног чињеничног стања, јер то не представља основ из члана 427. Закона о кривичном поступку за улагање овог ванредног правног лека.

Из наведених разлога, на основу члана 429. у вези са чланом 421. Закона о кривичном поступку, Савезни суд је захтев браниоца осуђеног за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде одбио као неоснован.

Припремио Александар Лазовић

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СР СРБИЈЕ

РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ СТАНА

Представком је тражена оцена законитости, одредаба Друштвеног договора о утврђивању мерила о рационалном коришћењу стана („Службени лист општина“, бр. 13/78) и Одлуке Скупштине општине Књажевац о стамбеним односима у делу којим је регулисано питање вишка стамбеног простора (чл. 11—17.) („Службени лист општина“, бр. 16/83).

Иницијатор сматра да су оспорене одредбе наведених аката незаконите због тога што се при утврђивању мерила о вишкx стамбеног простора, узима у обзир само број просторија — соба, а не квадратура стана и локација стамбеног објекта.

Уставни суд је утврдио да се оспореним Друштвеним договором прописују мерила за одређивање рационалног коришћења стана. То су број просторија и њихова функционалност, број корисника стана, њихов пол, узраст, занимање и здравствено стање (чл. 1, 3, 5—11). По оцени Суда описано нормирање извршено је у складу са одредбама члана 89. Закона о стамбеним односима („Службени гласник СРС“, бр. 9/85) којим је прописано да се друштвеним договором утврђују мерила о рационалном коришћењу стана, узимајући у обзир функционалност стана и број корисника стана, као и њихов узраст, пол, занимање и слично.